

is characterized by the duration, which depends on the specific economic situation and the effect of a complex of other factors: short, medium and long periods reflecting periodic recessions and upswing caused by shifts in reproductive structure and changes in economic policy, the general market situation and the specific conditions. The model of the evolutionary cycle of world tourism, which consists of four successive stages: exploration, growth, maturity, decline or renewal is considered. It is determined the main criteria for the transition from one stage to another are: changes in the number and rate of tourist arrivals, various economic processes (vertical and horizontal integration, concentration, informatization, etc.), the state of the natural environment and tourist infrastructure, the attitude of the local population to the visitor.

Key words: world tourism, cyclicity, cyclical fluctuations, tourist arrivals, tourist conditions.

Надійшла до редакції 15.04.2020

DOI : 10.33274/2079-4819-2020-72-1-111-120

JEL : O15, R23, J62, J61, J19

УДК 314.74

Яковенко Ю. В.,
аспірант

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: yakovenko@donnuet.edu.ua

СУТНІСТЬ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЯ

UDC 314.74

Yakovenko U. V.,
PhD student

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: yakovenko@donnuet.edu.ua

THE ESSENCE OF MIGRATION AS A SOCIO-ECONOMIC CATEGORY AND ITS CLASSIFICATION

Мета. — проаналізувати сутність поняття, класифікаційних ознак і видів міграції як соціально-економічного явища.

Методи. У процесі дослідження питання сутності поняття, класифікаційних ознак і видів міграції було використано загальнонаукові методи наукового пізнання. Методи групування та порівняння використано під час дослідження сутності міграції, як соціально-економічної дефініції. Табличний метод було використано під час групування характеристик дефініції «міграція». Методи аналізу, синтезу та узагальнення використано під час визначення основних характеристик міграції. Методи індукції, конкретизації та абстрагування використано під час визначення сутності понять «міграція», «еміграція», «імміграція».

Результати. У статті розглянуто сутність понять та основні змістовні аспекти дефініцій «міграція». Проведено детальний аналіз трактування дефініції «міграція» у нормативно-правових та наукових джерелах. Визначено, що основними складовими міграції є еміграція та імміграція. Сформовано, конкретизовано та узагальнено основні характерис-

© Ю. В. Яковенко, 2020

тики дефініції «міграція». Визначено, що спільною характеристикою для усіх тлумачень сутності дефініції «міграція» є обов'язковість територіального переміщення населення або в межах країни, або поза її межами. Окреслено класифікаційні ознаки та основні види міграції. Запропоновано використання двох класифікаційних ознак «за наслідками впливу на економічний потенціал країни» та «за структурно-віковою групою» як критеріїв для визначення окремих видів міграції.

Узагальнено та вдосконалено тлумачення понять «міграція», яке враховує кількісні зміни населення; «еміграція» та «імміграція». Так, було визначено, що міграція — це переміщення людей, що має постійний або тимчасовий характер, у зв'язку із впливом прямих чи опосередкованих чинників і спричиняє зміну кількісної, соціально-вікової або професійно-кваліфікаційної структури населення на місцевому, регіональному або міждержавному рівні. Поняття «еміграція» було визначено, як переміщення громадян однієї країни шляхом виїзду до іншої країни, з метою постійного проживання, працевлаштування, навчання або уникнення політичних, релігійних переслідувань. Поняття «імміграція» було визначено, як переміщення громадян з «країни — донора» шляхом в'їзду до «країни-реципієнта», з метою постійного проживання, працевлаштування, навчання або уникнення політичних, релігійних переслідувань, для подальшого їх використання під час формування положень міграційної політики, як регулятивного інструменту розвитку та забезпечення функціонування економічних відносин на макро- та мегарівнях.

Ключові слова: міграція, поняття, еміграція, імміграція, характеристика міграції, класифікація, вид.

Постановка проблеми. Упродовж двадцяти років у світі спостерігається тенденція щодо зростання чисельності населення та інтенсивності міграційних процесів. Згідно з даними Міжнародної організації міграції, станом на кінець 2019 р. кількість міжнародних мігрантів становить майже 272 млн осіб, з яких, дві третини — трудові мігранти. Орієнтовна кількість міжнародних мігрантів уже перевершує прогнозовані показники, розраховані на 2050 р., які склали близько 230 млн осіб [13]. Динамічний розвиток міграційних процесів у світі визначає вимогу щодо формування як міжнародних, так і національних міграційних політик, як регулятивного інструменту розвитку та забезпечення функціонування економічних відносин на макро- та мегарівнях. Уточнення понять «міграція», «еміграція» та «імміграція», їх основних змістовних аспектів дозволить визначити та конкретизувати заходи щодо покращення соціально-економічного розвитку регіонів та держав загалом. Групування, узагальнення та конкретизація класифікаційних ознак міграції дозволить здійснити аналіз обсягів міграційних потоків, визначити причини формування, вста-

новити прямі та опосередковані наслідки цього явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження сутності міграції, а також її класифікації присвячено праці багатьох дослідників. О. Ровенчак зазначає, що «дослідники, розглядаючи міграцію, зосереджуються на її причинах, наслідках, вимірах у цифрах, проте не дають визначення предметові обговорення» [19]. Дослідник наголошує на потребі в чіткому визначенні зазначеної дефініції, зважаючи на зростаючу диверсифікацію міграційних потоків. Разом з тим, дослідник наводить розгалужену класифікацію міграцій та слушно зазначає, що «завдяки запровадженню низки критеріїв видається не так уже й важко віднести якийсь вид міграції до певної категорії» [19]. О. М. Ляшенко та Ю. І. Шампанюк слушно зазначають, що «у різні роки вчені шукали підхід до виведення єдиної дефініції поняття «міжнародна міграція», однак, дотепер не можна однозначно знайти відповідь на це питання» [12]. Доцільно погодитися з думкою О. В. Палагнюк про те, що «переміщення та переселення — зовсім не слова-синоніми, як спершу можна хибно подумати, чим і пояс-

нюється наявність у науковій літературі такої великої кількості визначень і тлумачень терміна «міграція» та її похідних [14]. П. Г. Безуглий [2] акцентує увагу на теоретичних засадах дослідження міграційних процесів у контексті державної політики, вплив яких зумовлює динаміку масштабів, напрямів, інтенсивності міграції. Окрім того, дослідник надає авторську класифікацію видів міграції населення, визначає причинний зв'язок між класифікаційними ознаками цього суспільного явища та його видами. Проблема визначення поняття «міграція» досліджувалася Н. Л. Побулавець. Дослідник слушно зазначає, що «міграція населення є складним суспільним феноменом, що вивчається багатьма науками, зокрема історією, правознавством, економікою, демографією, географією, соціологією тощо» [15]. Окрім того, доцільно погодитися з думкою дослідника про те, що у трактуваннях поняття «міграція» немає однастайності. Т. В. Аверіхіна, Г. І. Шаркова доцільно зазначають, що «міжнародна міграція включає дві основні складові: еміграцію і імміграцію». Дослідники зазначають, що «еміграція — це виїзд робочої сили з однієї країни в іншу, імміграція є протилежним явищем, а рееміграція — повернення робочої сили в країну еміграції (на батьківщину)» [1]. Слушно зазначають Х. Дінгель та В. А. Драк (Hugh Dingle, V. Alistair Drake) [6], що процес міграції населення передбачає два рівні її виникнення: поведінковий характер, що є мотивом для міграції більшою мірою для окремих людей. Доцільно погодитися з думкою дослідників про те, що широке концептуальне розуміння міграції охоплює як її механізм, так і її функції. Ф. Бажжо (Fabio Baggio) [23] акцентує увагу на загальних класифікаційних ознаках міграції. Дослідник слушно зазначає, що розуміння явища міграції та розроблення «класифікацій міграції» завжди має базуватися на врахуванні як об'єктивних критеріїв, так і суб'єктивних мотивацій. Збалансована оцінка обох елементів є критично важливою для осмислення явища. Тому спочатку варто розглянути лише описові класифікаційні ознаки міграції, тоді як інтерпретаційні класифіка-

ції (тобто теорії міграції) будуть обговорені у наукових колах згодом. О. П'ятковська акцентує свою увагу на проблемних аспектах класифікації міжнародної трудової міграції, як окремої категоріальної одиниці. Дослідник слушно зазначає, що «повноцінне теоретичне осмислення міжнародної трудової міграції можливе лише за умови систематизації існуючих термінів щодо трудової міграції та їх класифікації, однак у науковій літературі не існує загальноприйнятої методології побудови типології міграції» [24]. Проблема трактування сутності явища міграції, її загальної характеристики та опису основних видів досліджувалася М. М. Палінчак, Я. П. Дроздовським та В. М. Палінчак. Дослідники слушно зазначають, що «поширення продуктивних сил — об'єктивний процес незалежно від того, розвивається він стихійно чи регулюється державою» [25]. Окрім того, дослідники доцільно зазначають, що більшість науковців надають перевагу такій класифікації міграції, виділяючи такі її види: сезонна; епізодична; маятникова; незворотна. Незважаючи на актуальність та велику кількість досліджень, питання єдиного трактування сутності міграції, а також її основних класифікаційних ознак розкрито не повною мірою та потребує подальшого вивчення.

Мета статті — проаналізувати сутність поняття, класифікаційних ознак і видів міграції як соціально-економічного явища.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі міграція являє собою глобальне суспільно-економічне явище. Тому, необхідно сформулювати цілісне уявлення сутності явища міграції та конкретизувати її.

У науковій літературі немає чіткого визначення та розмежування поняття «міграція». Для конкретизації сутності дефініцій «міграція», першочергово, доцільно здійснити розгляд цього трактування в міжнародних організаціях, нормативно-правових та наукових джерелах.

Міжнародна організація з міграції трактує міграцію як «процес переміщення населення через міжнародний кордон або в

межах країни; вона охоплює будь-який вид переміщень незалежно від їх тривалості, складу чи причин; міграція включає пересування біженців, переміщених осіб, виселених людей та економічних мігрантів» [13].

Комітет із прав людини Організації Об'єднаних Націй трактує міграцію як «переміщення людей з одного регіону (держави, країни) в інший, у деяких випадках великими групами та на великі відстані» [27].

Міжнародна організація праці (МОП) акцентує увагу на працівниках-мігрантах. Відповідно до МОП «працівник-мігрант» — це особа, яка мігрує з однієї країни в іншу з наміром отримати роботу інакше, ніж за власний рахунок, і охоплює будь-яку особу, яка визнається згідно із законом як працівник-мігрант [26].

Згідно з даними Європейського комітету з питань міграції, визначення «мігрант» або «міграція» використовується залежно від контексту, а саме як означення мігрантів, які повертаються, іммігрантів, біженців, переміщених осіб і осіб іммігрантського походження й/або членів груп етнічних меншин, які виникли в результаті міграції [10].

Згідно з даними Державної служби статистики України, міграційний рух населення — демографічний процес, що змінює чисельність і склад населення за рахунок його територіального переміщення [7].

У географічній енциклопедії України зазначено лаконічне тлумачення: «міграція — це переміщення населення, пов'язані зі зміною постійного місця проживання (зон життєдіяльності)» [5].

А. Хомра трактує поняття міграції, як «територіальні переміщення населення, пов'язані зі зміною місця проживання» [21]. Ю. Римаренко визначає міграцію населення, як «переміщення людей (мігрантів) через кордони тих або інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на тривалий час. Оскільки міграція населення складається з міграційних потоків, поняття міграції застосовують і в множині — міграції» [18]. Т. Драгунова акцентує увагу на чинниках міграції. Дослідник визначає міграцію, як «переміщення людей між населеними пунк-

тами, регіонами, країнами, зумовлене економічними, політичними, етнічними та релігійними чинниками і пов'язане зі зміною на різні терміни місця проживання» [8]. В. Шелюк пропонує дещо ширше визначення міграції: «Міграція — це поняття, яке відображає соціально-економічні і демографічні процеси, сукупність переміщень, які здійснюються людьми між країнами, регіонами однієї країни, різного виду поселеннями та інші види переміщень» [22]. О. Ровенчак зазначає, що міграція — це «перетин адміністративного кордону, добровільний чи примусовий просторовий рух осіб чи груп осіб від місця (країни) виїзду до місця (країни) в'їзду за наявності або без неї законних підстав на певний період часу або назавжди, що може вести за собою зміну постійного місця проживання; цей рух включає в себе еміграцію та імміграцію» [19]. І. Прибиткова трактує явище міграції як «процеси масових переміщень населення через кордони тих чи інших територій будь-якої тривалості, регулярності та цільової спрямованості зі зміною місця проживання назавжди або на досить тривалий час, іноді — без його зміни» [16]. С. Каслс називає міграцією «перетин кордону політичної чи адміністративної одиниці, внутрішньою міграцією — рух з одного ареалу (провінції, округу, регіону чи муніципалітету) в інший в межах однієї країни, а міжнародною — перетин кордонів, які відділяють одну державу від іншої» [11]. Варто погодитися з думкою А. Сові про те, що «стосовно населення термін «міграція» відповідає будь-якому переміщенню досить великої кількості людей, за винятком пересування військових частин» [20]. Л. Рибаківський визначає міграцію як: «будь-яке територіальне переміщення, що відбувається між різними населеними пунктами однієї або декількох адміністративно територіальних одиниць, незалежно від тривалості, регулярності й цільової спрямованості та являє собою міграцію в широкому значенні цього слова» [17]. Х. Дінгель та В. А. Драк визначають, що «слово «міграція» викликає бачення героїчних рухів цілого населення на великі відстані» [6]. Варто погодитися з

думкою дослідників про те, що «міграція передбачає поведінковий характер, що безпосередньо стосується окремих людей» [6].

Отже, доцільно зробити висновок про те, що в сучасних нормативно-правових та наукових джерелах виокремлюють три основних підходи до розуміння сутності поняття «міграція»: класичний, процесний та регіональний.

1. Класичний підхід. У межах цього підходу міграція розуміється як переміщення людей на певний період часу [5; 18; 19; 22; 27].

2. Процесний підхід. У межах цього підходу міграція розуміється як соціально-економічний чи демографічний процес, що призводить до зміни чисельності або складу населення [13; 20; 21].

3. Регіональний підхід. У межах цього підходу міграція розуміється, як переміщення населення у визначених територіальних межах [7; 8; 11; 16; 17].

Основними характеристиками міграції, як наукової дефініції та соціально-економічного явища є: суспільність, масовість, географічна визначеність.

Узагальнюючи існуючі підходи, пропонується трактувати поняття «міграція», як переміщення людей, що має постійний або тимчасовий характер, у зв'язку із впливом прямих чи опосередкованих чинників, що спричиняють зміну кількісної, соціально-вікової або професійно-кваліфікаційної структури населення на місцевому, регіональному або міждержавному рівні.

Основними складовими міграції як соціально-економічної дефініції є еміграція і імміграція. Еміграція — це «виїзд робочої сили з однієї країни в іншу» [1]. Імміграція — це «в'їзд робочої сили до приймальної країни. Реєміграція — повернення робочої сили в країну еміграції (на батьківщину)» [1].

Згідно з Енциклопедією сучасної України, еміграція (від лат. *emigratio* — виселення, переселення) — вимушене або добровільне переселення корінних мешканців з Батьківщини до іншої країни на постійне проживання чи на деякий час з політичних, соціальних, економічних, релігійних та інших причин [9].

У Кембриджському словнику англійської мови «Cambridge English Dictionary» визначено, що еміграція — це процес виїзду з країни, для постійного проживання в іншій країні [4]. Окрім того, у Кембриджському словнику англійської мови «Cambridge English Dictionary» надано тлумачення сутності явища імміграції. Згідно зі словником, явище імміграції визначено, як процес приїзду в іншу країну, щоб постійно проживати в ній [4].

Відповідно до американського енциклопедичного видання «Британська енциклопедія», імміграція — це процес, завдяки якому люди стають постійними резидентами чи громадянами іншої країни. Історично процес імміграції мав велику соціальну, економічну та культурну користь для держав [3].

Узагальнивши основні підходи до визначення сутності понять «еміграція» та «імміграція», доцільно зробити висновок про те, що поняття «еміграція» необхідно трактувати як переміщення громадян однієї країни шляхом виїзду до іншої країни, з метою постійного проживання, працевлаштування, навчання або уникнення політичних, релігійних переслідувань.

Імміграцію доцільно трактувати як процес переміщення громадян з «країни — донора» шляхом в'їзду до «країни-реципієнта», з метою постійного проживання, працевлаштування, навчання або уникнення політичних, релігійних переслідувань.

У сучасних нормативно-правових та наукових джерелах [2; 13; 19; 23; 24; 25] існує багато ознак, відповідно до яких класифікують міграцію. Враховуючи різноманітність класифікаційних ознак, доцільним є їх визначення та групування. Узагальнену класифікацію видів міграції наведено в табл. 1.

Таким чином, існує досить різноманітна система класифікації видів міграції, залежно від певних класифікаційних ознак. Окрім зазначених вище видів міграції, пропонується виділити ще дві класифікаційні ознаки «за наслідками впливу на економічний потенціал країни» та «за структурно-віковою групою». До першої класифікаційної ознаки пропонується включити такі види міграції населення, як:

Класифікація видів міграції (складено автором на основі [2; 13; 19; 23; 24; 25])

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Вид міграції
1	За територіальним принципом	Зовнішня міграція
		Внутрішня міграція
		Транзитна
2	За організованістю	Організована
		Неорганізована
3	За критерієм освітньо-кваліфікаційного рівня мігрантів	Міграція освітніх та наукових кадрів
		Міграція кваліфікованих працівників та спеціалістів
		Міграція низькокваліфікованих кадрів
4	За можливістю повернення	Зворотна
		Незворотна
5	За часовим виміром	Сезонна
		Маятникова
		Епізодична
6	За тривалістю	Короткотермінова (менше 2 років)
		Середньотермінова (2–10 років)
		Довготермінова (більше 10)
		Постійна (більше 20 років)
7	За чинником впливу	Економічна міграція
		Екологічна міграція
		Політична міграція
8	За цільовим призначенням	Освітня міграція
		Туристична міграція
		Робоча міграція
		Дипломатична міграція
9	За правовим статусом	Легальна
		Нелегальна
		Напівлегальна
10	За способом реалізації	Ланцюгова
		Стихійна
		Організована
11	За кількістю мігрантів	Одноосібна
		Сімейна
		Групова
12	За міжнародним напрямом	Регіональна
		Континентальна
		Міжконтинентальна
13	За способом причетності	Добровільна
		Примусова
		вимушена
14	За напрямом руху	Еміграція
		Імміграція
15	За сферами діяльності	Будівельна
		Промислова
		Фінансово-економічна
		Сільськогосподарська
16	За місцем цільового призначення	Міграція міського населення (місто-місто; місто-село)
		Міграція сільського населення (село-місто; село-село)

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Вид міграції
17	За наслідками впливу на економічний потенціал країни	Міграція вузькокваліфікованих спеціалістів
		Міграція осіб з накопиченим інвестиційним портфелем
		Міграція осіб, які володіють унікальними навичками та здібностями
18	За структурно-віковою групою	Міграція молодого непрацездатного населення
		Міграція дорослого працездатного населення
		Міграція дорослого непрацездатного населення
		Міграція літнього непрацездатного населення

1) міграція вузькокваліфікованих спеціалістів (група осіб, що є висококваліфікованими спеціалістами у певній галузі виробництва продукції або надання послуг);

2) міграція людей з накопиченим інвестиційним портфелем (група осіб, що володіють фінансовими ресурсами, які є потенційним джерелом для мікро- та макроінвестування);

3) міграція людей, які володіють унікальними навичками та здібностями (група осіб, що мають природні здібності, навички, знання та можуть створити унікальний продукт, товар, послугу, що підвищить конкурентні позиції країни на міжнародних ринках).

До другої класифікаційної ознаки пропонується включити такі види міграції населення, як:

— міграція молодого непрацездатного населення (особи, віком від 0 до 15 років, які є майбутнім робочим потенціалом країни);

— міграція дорослого працездатного населення (особи віком від 16 до 55 років, які в процесі виконання певного комплексу робіт створюють нематеріальний або уречевлений продукт);

— міграція дорослого непрацездатного населення (особи віком від 16 до 55 років, які внаслідок впливу певних факторів не можуть створювати нематеріальний або уречевлений продукт);

— міграція літнього непрацездатного населення (особи віком від 55 років, які володіють нематеріальним активом (професійними навичками, знаннями) і можуть його передавати новосформованим робочим кадрам).

Висновки. Таким чином, у ході дослідження було проаналізовано та систематизовано основні визначення сутності дефініції «міграція», які доцільно поділити на три основних підходи до трактування: класичний, процесний та регіональний; визначено, що основними складовими міграції є еміграція та імміграція; визначено сутність понять «еміграція» та «імміграція»; згруповано 18 основних класифікаційних ознак та основних видів міграції як соціально-економічного явища; виокремлено дві класифікаційні ознаки для групування видів міграції: «за наслідками впливу на економічний потенціал країни» та «за структурно-віковою групою».

зовано основні визначення сутності дефініції «міграція», які доцільно поділити на три основних підходи до трактування: класичний, процесний та регіональний; визначено, що основними складовими міграції є еміграція та імміграція; визначено сутність понять «еміграція» та «імміграція»; згруповано 18 основних класифікаційних ознак та основних видів міграції як соціально-економічного явища; виокремлено дві класифікаційні ознаки для групування видів міграції: «за наслідками впливу на економічний потенціал країни» та «за структурно-віковою групою».

Список літератури

1. Аверіхіна Т. В., Шаркова Г. І. Міжнародна міграція робочої сили, види, причини, та фактори розвитку. Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту : *VII Міжнародна науково-практична конференція*. Одеса. ОНПУ, 2018. 242 с.
2. Безуглий П. Г. Теоретичні засади дослідження міграційних процесів. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 5–13.
3. Британська енциклопедія (Britannica). URL : <https://www.britannica.com/topic/immigration>.
4. Кембриджський словник (Cambridge English Dictionary). URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/emigration>.
5. Географічна енциклопедія України. В 3 т. Київ : «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1990. Т. 2. 359 с.
6. Dingle, H., Drake, V. A. (2007). What Is Migration? *BioScience*, vol. 57, iss. 2, February 2007, pp. 113–121. Available at : <https://doi.org/10.1641/B570206>.

7. Державна служба статистики. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Драгунова Т. Просторовий аналіз міграційного процесу в м. Києві. *Статистика України*. 2004. №1. С. 72–79.
9. Енциклопедія сучасної України URL : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=17837.
10. Європейський комітет з питань міграції. URL : http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp.
11. Каслз С. Глобальные тенденции и проблемы. Международная миграция в начале XXI века: глобальные тенденции и проблемы. *Международный журнал социальных наук*. 2001. № 32. С. 27–42.
12. Ляшенко О. М. Шампанюк Ю. І. Особливості трудової міграції України. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31). С. 121–125.
13. Міжнародна організації міграції URL : <https://www.iom.int>.
14. Палагнюк О. В. Міграція як соціально-економічний феномен та геополітичний виклик розвитку сучасного суспільства. *Наукові праці. Політологія*. 2014. В. 218. Т. 230 С. 37–41.
15. Побулавець Н. Л. Концептуальні підходи до дефініцій поняття «міграція». *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 1 (7). С. 373–377.
16. Прибиткова І. М. Основи демографії : посібник для студентів гуманітарних і суспільних факультетів вищих навчальних закладів. Київ: АртЕк, 1995. 256 с.
17. Рыбаковский Л. Л. Миграция населения: прогнозы, факторы, политика. Москва : Наука, 1987. 200 с.
18. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри (понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика). *Енциклопедія / за ред. Ю. І. Римаренка. К. : Довіра, 1998. 912 с.*
19. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. *Політичний менеджмент*. 2006. №2. С. 127–139.
20. Сиви А. Общая теория населения. Т. 2: Жизнь населения. Москва : Прогресс, 1977. 520 с.
21. Хомра А. У. Миграция населения: вопросы теории, методики исследования. Киев : Наукова думка. 1979. 148 с.
22. Шелюк В. Соціальна міграція. Етапи, функції, типи. *Перспективи*. 2001. № 3 (15). С. 45–50.
23. Baggio, F. Descriptive classifications of migration. URL : <https://lawsdocbox.com/Immigration/93479335-Descriptive-classifications-of-migration-fabio-baggio.html>. (Accessed 27 November 2019).
24. П'ятковська О. Класифікація видів міжнародної трудової міграції: окреслення операційних понять. *Галицький економічний вісник*. 2011. № 1 (30). С. 30–34.
25. Палінчак М. М., Дроздовський Я. П., Палінчак В. М. Світові міграційні процеси (загальна характеристика). *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12. С. 38–44.
26. Міжнародна організація праці (МОП). URL : <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>.
27. Комітет з прав людини Організації Об'єднаних Націй. URL : <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/ccpr/Pages/CCPRIndex.aspx>.

References

1. Averikhina, T. V., Sharkova, H. I. (2018). *Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly, vydy, prychyny, ta faktory rozvytku* [International labor force migration, types, causes, and factors of development]. *VII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Aktualni problemy teorii ta praktyky menedzhmentu»* [VII International Scientific and Practical Conference «Actual Problems of Management Theory and Practice»]. Odesa, ONPU Publ., 242 p.
2. Bezuhlyi, P. H. (2018). *Teoretychni zasady doslidzhennia mihratsiinykh protsesiv* [Theoretical foundations of migration processes study]. *Politychne zhyttia* [Political life]. Vinnytsia, DNU Publ., no. 1, pp. 5–13.
3. Encyclopedia Britannica. Available at : <https://www.britannica.com/topic/immigration>.
4. Cambridge English Dictionary. Available at : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/emigration>.

5. Geographical Encyclopedia of Ukraine (1990). Kyiv, vol. 2, 359 p.
6. Dingle, H., Drake, V. A. (2007). What Is Migration? *BioScience*, vol. 57, iss. 2, February 2007, pp. 113–121. Available at : <https://doi.org/10.1641/B570206>.
7. State Statistical Service of Ukraine. Available at : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Drahunova, T. (2004). *Prostorovyi analiz mihratsiinoho protsesu v m. Kyievi* [Spatial analysis of migration process in Kyiv]. *Statystyka Ukrainy* [Statistics of Ukraine], no. 1, pp. 72–79.
9. Encyclopedia of modern Ukraine. Available at : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=17837 (in Ukr.).
10. European committee on migration. Available at : http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp (in Eng.).
11. Kasls, S. (2001). *Globalnye tendentsii i problemy. Mezhdunarodnaya migratsiya v nachale XXI veka: globalnye tendentsii i problemy* [Global trends and issues. International migration at the beginning of the 21st century: global trends and problems]. *Mezhdunarodnyi zhurnal sotsialnykh nauk* [International Journal of Social Sciences], no. 32, pp. 27–42.
12. Liashenko, O. M., Shampaniuk, Yu. I. (2016). *Osoblyvosti trudovoi mihratsii Ukrainy* [Features of Labor Migration of Ukraine]. *Molodyi vchenyi* [Young Scientist], no. 4 (31), pp. 121–125.
13. International Organizations for Migration. Available at : <https://www.iom.int>. (Accessed 27 November 2019).
14. Palahniuk, O. V. (2014). *Mihratsiia yak sotsialno-ekonomichnyi fenomen ta heopolitychnyi vyklyk rozvytku suchasnoho suspilstva* [Migration as a socio-economic phenomenon and geopolitical challenge for the development of modern society]. *Naukovi pratsi. Politologhiia* [Scientific Works. Politology], no. 218, vol. 230, pp. 37–41.
15. Pobulavets, N. L. (2014). *Kontseptualni pidkhody do definitsii poniattia «mihratsiia»* [Conceptual approaches to definitions of the concept of «migration»]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka* [Social-labor relations: theory and practice], no. 1 (7), pp. 373–377.
16. Prybytkova, I. M. (1995). *Osnovy demohrafii* [Fundamentals of Demography]. Kyiv, ArtEk Publ., 256 p.
17. Rybakovskij, L. L. (1987). *Myhratsiya naseleniya: prognozy, faktory, politika* [Migration: forecasts, factors, policy]. Moscow, Nauka Publ., 200 p.
18. Rymarenko, Yu. I. (ed.) (1998). *Mihratsiini protsesy v suchasnomu sviti: svitovyi, rehionalnyi ta natsionalnyi vymiry: (Poniatiinyi aparat, kontseptualni pidkhody, teoriia ta praktyka)* [Migration processes in the modern world: world, regional and national dimensions: (Conceptual apparatus, conceptual approaches, theory and practice)]. Kyiv, Dovira Publ., 912 p.
19. Rovenchak, O. (2006). *Vyznachennia ta klasyfikatsii mihratsii: nablyzhennia do operatsiinykh poniat* [Migration Definitions and Classifications: Approximation to Operational Concepts]. *Politychnyi menedzhment* [Political Management], no. 2, pp. 127–139.
20. Sovi, A. (1977). *Obshchaya teoriya naseleniya. T. 2: Zhizn' naseleniy* [General population theory. Vol. 2: Population life]. Moscow, Progress Publ., 520 p.
21. Khomra, A. U. (1979). *Migratsiya naseleniya: voprosy teorii, metodiki issledovaniya* [Migration of the population: issues of theory, research methods]. Kyiv, Naukova Dumka Publ., 148 p.
22. Sheliuk, V. (2001). *Sotsialna mihratsiia: Etapy, funktsii, typy* [Social Migration: Stages, Functions, Types]. *Perspektyvy* [Perspectives], no. 3 (15), pp. 45–50.
23. Baggio, F. Descriptive classifications of migration. URL: <https://lawsdocbox.com/Immigration/93479335-Descriptive-classifications-of-migration-fabio-baggio.html> (Accessed 27 November 2019).
24. Piatkovska, O. (2011). *Klasyfiktsiia vydiv mizhnarodnoyi trudovoyi mihratsii: okreslennia operatsiinykh poniat* [Classification of types of international labor migration: definition of operational concepts]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk* [Galician Economic Bulletin], no. 1 (30), pp. 30–34.

25. Palinchak, M. M., Drozdovskyi, Ya. P., Palinchak, V. M. (2015). *Svitovi mihratsiinii protsesy (zahalna kharakterystyka)* [World migration processes (general characteristic)]. *Naukovij visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Kherson State University], no. 12, pp. 38–44.
26. International Labour Organization. Available at : <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> (in Eng.).
27. United Nations Human Rights Committee. Available at : <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/ccpr/Pages/CCPRIndex.aspx> (in Eng.).

Objective. *The objective of the article is to analyze the essence of the concept, classification features and types of migration as a socio-economic phenomenon.*

Methods. *In the process of research into the essence of the concept, classification features and types of migration, the general scientific and specific methods of scientific knowledge are used. Grouping and comparison methods are applied in the study of the nature of migration as a socio-economic definition. The table method is used to group the characteristics of the definition «migration». Methods of analysis, synthesis and generalization are used to determine the main characteristics of migration. Methods of induction, concretization and abstraction are applied in the formation of the essence of the concepts of «migration», «emigration», «immigration».*

Results. *The article deals with the essence of the concepts and the main substantive aspects of the definitions of «migration». A detailed analysis of the interpretation of the definition of «migration» in the regulatory and scientific sources is carried out. It has been determined that the main components of migration are emigration and immigration. The main characteristics of the definition of «migration» are formed, specified and generalized. It is determined that the common characteristic for all interpretations of the essence of the definition of «migration» is the obligation of territorial displacement of the population, either within or outside the country. The classification features and main types of migration are outlined. It is suggested to use two classification criteria «by the effects on the economic potential of the country» and «by age group» as criteria for determining particular types of migration.*

The interpretation of migration terms, which presupposes quantitative changes in population,; emigration and immigration is generalized and improved. It has been determined that migration is the displacement of persons, whether permanent or temporary, due to the influence of direct or indirect factors and causes a change in the quantitative, social, age or vocational qualification of the population at local, regional or interstate level. The concept of «emigration» is defined as the movement of citizens of one country by travelling to another country for the purpose of permanent residence, employment, education or avoiding political, religious persecution. The term of «immigration» is defined as the movement of citizens from a «donor country» by entry to a «recipient country» for the purpose of permanent residence, employment, training or avoiding political, religious persecution, for their further use in forming provisions of migration policy, as a regulatory tool for the development and maintenance of economic relations at the macro and mega-levels.

Key words: *migration, concept, emigration, immigration, migration characteristics, classification, type.*

Надійшла до редакції 10.04.2020